

Ιστορικά ενθυμήματα της Καλαμπάκας των νεωτέρων χρόνων

Στυλιανής Παπαχρήστου

(gr.linkedin.com/in/lianapapachristou)



(Εισήγηση στο *1^ο Ιστορικό Συνέδριο Καλαμπάκας*, 10.5.1998)

Περίληψη

Η πόλη της Καλαμπάκας βρισκόταν πάντα στο ίδιο σημείο, κάτω από τους βράχους των Μετεώρων. Το αρχαίο της όνομα ήταν “*Αίγίνιον*”, ενώ στα Βυζαντινά χρόνια ήταν “*Σταγοί*”. Η πόλη ελευθερώθηκε επίσημα από τους Τούρκους το **1881** και η πρόοδος της και η εξέλιξή της είχαν μια αργή γραφικότητα.

Στην περιοχή Καλαμπάκας διαδραματίστηκαν πριν από την απελευθέρωσή της πολλοί αγώνες. Η **10η Μαΐου 1854** έχει μεγάλη σημασία, διότι η πόλη ανέπνευσε, για λίγο έστω, αέρα ανεξαρτησίας. Επαναστατική και ηρωική δράση σημείωσαν ο παπα-Θύμιος Βλαχάβας, ο Χριστόδουλος Χατζηπέτρος και ο Γρηγ. Λιακατάς. Ο τελευταίος μετά από την γενική αποτυχία του επαναστατικού κινήματος το 1821 στην περιοχή Ασπροποτάμου, αναχώρησε μαζί με τον πεθερό του Ν. Στουρνάρα για το Μεσολόγγι, όπου και έκλεισαν ένδοξα και οι δύο τη ζωή τους.

Ο λεγόμενος **ατυχής πόλεμος του 1897** ήταν και για την Καλαμπάκα ατυχής, διότι οι Τούρκοι την κατέλαβαν εκ νέου και έφθασαν μέχρι τη Λαμία. Μετά από το ατυχές 1897 η περιοχή Καλαμπάκας διετέλεσε **βάση εξόρμησης των Μακεδονομάχων**. Ήταν η εποχή δράσης των Βουλγάρων *κομιτατζήδων* που λυμαίνονταν όλη την Μακεδονία και εξόντωναν μεθοδικά την ελληνική ομογένεια. Η Ελλάδα ως απάντηση έστειλε άνδρες χαρισματικούς και αφοσιωμένους με ειδική μυστική αποστολή να ενισχύσουν τα ελληνικά σώματα αντίστασης μέσα στο έδαφος της τουρκοκρατούμενης Μακεδονίας. Την επιλογή αυτών των σωμάτων την έκανε ο **Πάυλος Μελάς** με έδρα το Αγιοφύλλο από τα σύνορα των Χασίων. Αυτή η δραστηριότητα από την περιοχή της Καλαμπάκας συνεχίστηκε και μετά από τον θάνατό του. Το 1907 μάλιστα ένα συλλαλητήριο στην Καλαμπάκα με αίτημα “να επισπευσθεί η αποστολή Στρατού για την προστασία των κατοίκων” είχε επιτυχία: αμέσως μετά εγκαταστάθηκε Τάγμα Ευζώνων στα Τρίκαλα, που σημείωσε ηρωική δράση το 1912-13.

Η Καλαμπάκα σήμερα πλέον έχει γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης και απλώνεται προς την πεδιάδα

Kalampaka: Historic Memories

by Mrs. Styliani PAPACHRISTOU



Summary

The town of Kalampaka has always been located at the same place, under the rocks of *Meteora*. Its ancient name was "*Aeginium*," while in the Byzantine period it was "*Stagoi*." The town was officially liberated from the Turks in **1881**. Its progress and development had a leisurely quaintness.

In the area of Kalampaka many battles were fought before its liberation. The **10th of May 1854** is particularly significant, as then the town took a short breath of "independence air." Heroes who took revolutionary action were Reverend Thymios Vlachavas, Christodoulos Chadjipetros and Gregory Liakatas. The latter, after the total failure of the revolutionary movement in 1821 in the Aspropotamos area, departed together with his father-in-law N. Stournaras for Missolonghi; there they both concluded their lives gloriously.

The so-called "*unfortunate*" *Greek-Turkish war of 1897* was also so for Kalampaka, for the Turks re-occupied it and advanced farther to the South, reaching outside Lamia. After the "*unfortunate year*" 1897 the area of Kalampaka was the **base** from where Greek Macedonian fighters launched sorties. It was the era of plundering by Bulgarian "*comitadjis*," who were ravaging the whole area of Macedonia and systematically massacring the Greek population. Greece responded by sending charismatic and devoted men with the special secret mission to reinforce the Greek resistance forces within the territory of Macedonia, then occupied by the Turks. Those men were selected by **Paul Melas** himself, based at "Hagiophyllo" near the border of "Chassia" mountains. Such activity originated from the area of Kalampaka continued further, even after Melas's death. In 1907 a political rally was held in Kalampaka, with the request that "Armed Forces be sent quickly to protect the inhabitants." The rally was successful, as an Evzones' Battalion had immediately been deployed in Trikala, then was distinguished for heroic action in 1912-13.

Nowadays Kalampaka is developing fast and is spreading towards the plain.

Mémoires historiques de Kalampaka

par Mme Étylienne PAPACHRISTOU



Résumé

La ville de Kalampaka s'est toujours trouvée sous les rochers de *Météores*. Son ancien nom était « *Éginium* », changé à « *Stagoi* » durant l'époque byzantine. La ville a officiellement été libérée des Turcs en **1881**. Son progrès et son développement étaient lents et singuliers.

Beaucoup de combats ont pris lieu dans la région de Kalampaka avant sa libération. Le **10 mai 1854** est une date très importante puisque c'est ce jour-là que la ville a, pour une courte durée, respiré « l'air de l'indépendance ». Les héros responsables d'actions révolutionnaires sont le père Thymios Vlachavas, Christodoule Chadjipetros et Grégoire Liakatas. Après l'échec total du mouvement révolutionnaire dans la région d'Aspropotamos en 1821, G. Liakatas est parti avec son beau-père N. Stournaras pour Missolonghi, où ils sont tous les deux morts glorieusement.

La guerre gréco-turque de 1897, dite « *fâcheuse* », l'a également été (fâcheuse) pour Kalampaka, comme la ville a de nouveau été occupée par les Turcs, avancés jusqu' au dehors de *Lamia*. Après la « *fâcheuse* année » 1897 la région de Kalampaka était **le point de départ** des raids de combattants Macédoniens Grecs. C'était l'époque de l'action des "*comitadjis*" Bulgares, qui pillaient et exterminaient méthodiquement la population grecque dans toute la Macédoine. La Grèce a réagi en expédiant des hommes charismatiques et dévoués avec la mission secrète et particulière de renforcer la Résistance grecque dans les territoires de Macédoine occupés par les Turcs. La sélection de ces hommes était faite par **Paul Mélas** lui-même, qui se trouvait à « Hagiophyllo » près de la frontière des monts « Chassia ». Ces activités ont continué même après sa mort à partir de la région de Kalampaka. En 1907, une réunion politique tenue à Kalampaka à propos de la demande d'expédier des forces armées pour protéger les habitants a porté fruit : un bataillon d'Evzones a été immédiatement mobilisé à Trikala et s'est ensuite distingué par son action héroïque en 1912-1913.

Aujourd'hui, Kalampaka se développe rapidement et se déploie vers la pleine.

Ασφαλώς και είναι γνωστό ότι ένα ταξίδι στο παρελθόν κρύβει εκπλήξεις, γοητεία, γνώσεις αλλά και παρερμηνείες και ιστορικά ολισθήματα. Ο λόγος είναι για την Καλαμπάκα, την μικρή αυτή κωμόπολη του θεσσαλικού κάμπου — που αναφέρεται ως “*Αιγίνιον*” από παλιούς γεωγράφους — και βρίσκεται καρφίτωμένη κάτω από τους βράχους των Μετεώρων σε υψόμετρο 240 μέτρων κοντά στη συμβολή του Ίωνα ποταμού με τον Πηνειό.

Η πόλη ήταν πάντα εδώ, στο σημείο αυτό, δίπλα στους πελώριους βράχους και από το ίδιο σημείο αγναντεύει και αγναντεύει τον ορεινό όγκο της Πίνδου καθώς και τον θεσσαλικό κάμπο, που απλώνεται στα πόδια της.

Τον 10ο αιώνα μ.Χ. αναφέρεται με το όνομα “*Σταγοί*” ως έδρα Επισκοπής. Όταν οι Φράγκοι πήραν την Κωνσταντινούπολη, η Καλαμπάκα πέρασε στο Δεσποτάτο της Ηπείρου με τους Κομνηνούς. Το 1348 πέρασε στο κράτος του Στεφάνου Δουσάν.

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας ήταν καταχωρημένη μαζί με την υπόλοιπη Θεσσαλία στο *Πασσαλίκι της Λάρισας* και ήταν σημαντικό εμπορικό κέντρο, γνωστό για την παραγωγή μεταξιού, κρασιών, βαμβακιού ! Ουσιαστικά η πρόοδος της πόλης αρχίζει από το 1881, όταν ελευθερώνεται από τους Τούρκους μαζί με την υπόλοιπη Θεσσαλία.

Στις βουλευτικές εκλογές του 1881 η Καλαμπάκα εκλέγει τους τρεις πρώτους βουλευτές της: τον *Μάνδαλο*, τον *Λεβέντη* και τον *Τσαχτσίρη*. Τα χρόνια που ακολουθούν την απελευθέρωση είναι χρόνια δημιουργικά, γίνονται έργα. Ο σιδηροδρομικός σταθμός έγινε τότε από την Κυβέρνηση Χαριλάου Τρικούπη επί Γεωργίου Α΄ και εγκαινιάστηκε το 1884.

Για το ύφος της πόλης μας εκείνων των ημερών και την γενική της εικόνα η εφημερίδα *Έσπερος* της Λειψίας στο φύλλο της τον Μάρτιο του 1888 μάς δίνει μία έγκυρη μαρτυρία. Στο πρωτοσέλιδό της υπάρχει μία κολακευτική απεικόνιση της Καλαμπάκας με τον πρόσφατο γραφικό της Σιδηρόδρομο, τις επίσης γραφικές σκαμνιές της με την λιτή και σοβαρή αρχιτεκτονική. Το σχόλιο όμως που ακολουθεί αυτή την εικόνα της πόλης δεν είναι καθόλου κολακευτικό για το επίπεδο ζωής και την ανάπτυξη της πόλης.

Γράφει λοιπόν ο Έσπερος μεταξύ άλλων :

“Αί οδοί είναι στεναί και άνωφερείς, κακώς έστρωμένοι, αί οίκιοι μικραί και άποπνέουσαι άέρα πενίας και έγκαταλείψεως... Έν μέσω τών νεωτέρων οίκοδομών φαίνονται τὰ λείψανα αρχαίων τειχών Έλληνικής Τέχνης, έν μέσω τών άμπέλων πλάκες άνεπίγραφοι. Ό άλλοτε έν μεγαλοπρεπή μεγάρω κατοικιών αρχιεπίσκοπος τών Σταγών άρκεΐται σήμεραν είς εύτελή οίκίαν, ήτις μικρόν διαφέρει καλύβης.”

Αυτά είδε ο Ευρωπαίος και αυτά κατέγραψε και μάλλον αποτελούν μέρος της αλήθειας για την κατάσταση της πόλης. Όμως η ιστορική πραγματικότητα τοποθετεί αλλιώς τα πράγματα.

Κάπου εδώ πρέπει να γυρίσουμε χρονικά πίσω, πριν ασφαλώς από την επίσημη απελευθέρωση της πόλης το 1881. Μια άλλη ημερομηνία έχει σημασία : **10 Μαΐου 1854**. Η Θεία Λειτουργία ψάλλεται στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου σε μία ελεύθερη από

Τούρκους Καλαμπάκα. Ο Ασπροποταμίτης αγωνιστής **Χριστόδουλος Χατζηπέτρος** με μυστική βοήθεια της Κυβέρνησης και του Όθωνα εισέβαλε στη Θεσσαλία και μετά από σφοδρές μάχες ελευθερώνει την Καλαμπάκα.

Βέβαια αυτή η νίκη δεν εδραιώθηκε στην γύρω περιοχή όπου κατέφθασε τουρκική δύναμη και διέλυσε την Ομάδα αυτού του γενναίου άνδρα. Ο Χατζηπέτρος ανακλήθηκε στην Αθήνα. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε για την ιστορική μνήμη ότι στη μάχη αυτή έλαβε μέρος ο Γιάννης Σταθάκης, από την Καλαμπάκα, επικεφαλής 1.000 ανδρών της περιοχής Καλαμπάκας και Καστρακίου. Οι συνέπειες της μάχης ακολουθούν για τον **Ιωάννη Σταθάκη**. Έκαψαν το αρχοντικό της οικογενείας του και το παρεκκλήσιό τους του Αγίου Βασιλείου, όπου ήταν πλησίον και η οικογένεια εκκλησιαζόταν.

Ο γιός του Ιωάννη Βασιλάκης Σταθάκης ήταν δημοφιλής στους κατοίκους της Καλαμπάκας για την καλοσύνη και την ευγένειά του και αργότερα εξελέγη σε μικρή ηλικία Δήμαρχος και στη συνέχεια Βουλευτής. Επί των ημερών του η Καλαμπάκα είδε πολλά έργα.

Εκτός όμως από την εποποιΐα του παπα-Θύμιου Βλαχάβα και του Χριστόδουλου Χατζηπέτρου στην περιοχή της Καλαμπάκας αναδείχθηκε και μια άλλη ηρωική φυσιογνωμία. Ήταν ο **Γρηγόρης Λιακατάς** από τον Κλεινοβό της Καλαμπάκας.

Ο ήρώας μας γαλουχήθηκε σ' ένα περιβάλλον καλλιεργημένο, ήξερε γραφή και ανάγνωση και γρήγορα ενστερνίστηκε τις ιδέες του Ρήγα Φεραίου. Λίγο πριν η δράση του παπα-Θύμιου Βλαχάβα, αλλά και η αρπαγή της αδελφής του από τον Αλή Πασά τον είχαν συγκλονίσει και τον είχαν προετοιμάσει για μια δράση ηρωική. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και έγινε Κλέφτης. Συνεργάστηκε με τον Νικ. Στουρνάρα και μοιράστηκαν με επιθυμία του Αλή Πασά το αρματολίκι του Ασπροποτάμου. Μόλις η Πύλη κήρυξε αποστάτη τον Αλή, ο Λιακατάς και ο Στουρνάρας προδίδουν τον Αλή. Τον Ιούλιο του 1821 εκρήγνυται η Επανάσταση στον Ασπροπόταμο και ο Γρηγ. Λιακατάς είναι πρωτοπαλίκαρα του Στουρνάρα. Οι Τούρκοι κατέστειλαν το κίνημα, αλλά ο Λιακατάς συνέχιζε τις δολιοφθορές των Τούρκων πιάνοντας περάσματα.

Το 1823 πεπεισμένοι πλέον Στουρνάρας και Λιακατάς ότι η Επανάσταση στον Ασπροπόταμο είχε σβήσει, μετά από πρόσκληση του Αλέξ. Μαυροκορδάτου τον Οκτώβριο του 1823 αναχωρούν για το Μεσολόγγι με τις οικογένειες και τις στάνες τους.

Η κεντρική κυβέρνηση εκτιμά την ανδρεία των δύο ανδρών και διορίζει τον Στουρνάρα αρχηγό της Φρουράς του Μεσολογγίου και συμπράκτορά του τον γαμπρό του Γρηγ. Λιακατά. Κατά την πολιορκία ο Λιακατάς χάνει το ένα του μάτι από θραύσμα τουρκικής βόμβας, γεγονός που ασχημίζει το όμορφο πρόσωπό του και τού δημιουργεί θλίψη. Η κυβέρνηση τον προάγει σε στρατηγό και τού αναθέτει την προάσπιση του Αιτωλικού.

Καταλαμβάνει τον Ντολμά, μικρό νησί της λιμνοθάλασσας και μαζί με τους 300 άνδρες του αγωνίζονται πανήμεροι, όταν την ημέρα της 28ης Φεβρουαρίου 1826 δεν αντέχουν στον κανονιοβολισμό από ξηρά και θάλασσα με αποτέλεσμα να πέσουν όλοι τους πλην τριών. Έτσι κλείνει ένδοξα την ζωή του ο Γρηγ. Λιακατάς στην πιο κρίσιμη φάση της πολιορκίας της πόλης. Στην έξοδο του Μεσολογγίου έπεσε και ο πεθερός του Λιακατά Ν. Στουρνάρας.

Ανάμεσα στους διασωθέντες ήταν και ο Χριστόδουλος Χατζηπέτρος που συνέχισε τον αγώνα. Το Μεσολόγγι στον κήπο των ηρώων του έστησε την προτομή του καπετάν Στουρνάρα και στο Αιτωλικό υπάρχει η προτομή του δικού μας ήρωα και πατριώτη Γρηγ. Λιακατά.

Οι περιπέτειες της Καλαμπάκας με τους Τούρκους, οι οποίοι μετά από την απελευθέρωση μετακινήθηκαν σε απόσταση 30 χιλιομέτρων βορείως της Καλαμπάκας δεν τελείωσαν ούτε το 1897.

Την χρονιά εκείνη ξέσπασε ο 'ατυχής' λεγόμενος πόλεμος με την Τουρκία. *Ατυχής* και για την Καλαμπάκα αυτός ο πόλεμος : καταλαμβάνεται από τους Τούρκους στις 14 Απριλίου 1897. Οι Τούρκοι παραμένουν εδώ μέχρι τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, οπότε υπεγράφη η οριστική ανακωχή. Κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι Τούρκοι ζητούν επίμονα η Καλαμπάκα να παραμείνει σ' αυτούς. Ομάδες όμως ατάκτων Ελλήνων κοντά στην Καλαμπάκα υπό την αρχηγία του Γούση είχαν περάσει τα σύνορα. Οι Τούρκοι τους επιτέθηκαν και τους διέλυσαν. Η Καλαμπάκα και τα Τρίκαλα κυριεύθηκαν χωρίς καμιά δυσκολία. Οι Τούρκοι κατέλαβαν όλη την Θεσσαλία και μόνον όταν έφθασαν έξω από την Λαμία η ηγεσία της Ελλάδας κατάλαβε τα λάθη της και ζήτησε ανακωχή.

Ο 19ος αιώνας κλείνει για την Καλαμπάκα με την γέννηση το 1899 του Ευαγγ. Ιωάννου. Είναι ο γνωστός μετέπειτα λογοτέχνης *Τέλλος Άγρας*, φύση λεπτή και εξαιρετικά καλλιεργημένη, ψυχή τεταμένης ευαισθησίας που επηρεάζεται από τον γαλλικό Συμβολισμό.

Η ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ

Η επαρχία Καλαμπάκας αποτελούσε την βάση εξόρμησης Μακεδονομάχων και στήριγμα του αγώνα τους. Την σχετική δράση ανέπτυξε ειδικό δίκτυο οργανωμένο μυστικά με επικεφαλής τον γιατρό *Γεώργιο Ραμμίδα ή Ράμμο*. Παρόμοιες μυστικές επιτροπές λειτουργούσαν στα Τρίκαλα, στη Λάρισα, στο Βόλο και ήταν γνωστές ως *κομιτάτα*. Συνδέονται μάλιστα και μεταξύ τους αλλά και με την *Εθνική Εταιρεία Αθηνών*.

Ο *Παύλος Μελάς* επισκέφθηκε πρώτη φορά την περιοχή της Καλαμπάκας το 1897 ως Ανθυπολοχαγός Πυροβολικού. Μετά από την συνθηκολόγηση ο ίδιος ο Μελάς τοποθετήθηκε μέλος της Επιτροπής Ελλήνων και Τούρκων αξιωματικών για την χάραξη των συνόρων.

Η αποτυχία του τυχοδιωκτικού πολέμου του 1897 ενθάρρυνε την Βουλγαρία να συνεργαστεί μυστικά με την Τουρκία και ν' αρχίσει αγώνα κατά των Ελλήνων της Δυτικής Μακεδονίας, με σκοπό να την καταλάβει αργότερα. Μεθοδικά σκότωναν ιερείς και δασκάλους, για ν' αποκόψουν τους Έλληνες από την Ελληνική γλώσσα, θρησκεία και συνείδηση. Το όνομα '*κομιτατζήδες*' ταυτίστηκε νοηματικά με τα αιμοσταγή εγκλήματα. Η Τουρκία τα ανεχόταν όλα αυτά με χαρά θέλοντας να ικανοποιήσει το συμφέρον της.

Σ' αυτή την εγκληματικότητα οι Έλληνες της Μακεδονίας απάντησαν μ' έναν σκληρό και άνισο αγώνα. Συγκρότησαν δυο αντάρτικα Σώματα Μακεδονομάχων στην περιοχή της Καστοριάς. Το 1903 βουλγαρικές συμμορίες πλημμύρισαν τον τόπο και άρχισαν να διαδίδουν ότι επρόκειτο να γίνει γενική Επανάσταση.

Τότε από την Ελλάδα στάλθηκαν άνδρες χαρισματικοί και αφοσιωμένοι με ειδική μυστική αποστολή να ενδυναμώσουν αυτά τα ντόπια Σώματα. Την επιλογή αυτών των ανδρών την πραγματοποιούσε ο Π. Μελάς και τους έστελνε με απόλυτη μυστικότητα από τα *σύνορα των Χασίων*.

Λίγο αργότερα τέσσερις αξιωματικοί διεισδύουν με άδεια της κυβέρνησης στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία. Η βάση εξόρμησής τους ήταν τα **Χάσια** με έδρα το Αγιόφυλλο.

Το 1904, όταν ο Π. Μελάς επισκέφθηκε πάλι την Καλαμπάκα, μερικοί αξιωματικοί και ο αστυνόμος τον αναγνωρίζουν, αλλά τους παραπλανά λέγοντας ότι προσκλήθηκε για κινήγι αγριοχοίρου.

Η επιλογή των Χασίων για μυστική εισβολή των Μακεδονομάχων υπήρξε ορθή και δικαιολογημένη, διότι τα Χάσια διατηρούσαν πλούσια δασοκάλυψη. Από το Μουργκάνι μέχρι το Αγιόφυλλο υπήρχε αιωνόβιο δάσος δρυός, το οποίο αποτελούσε μονάδα, κρησφύγετο όλων αυτών των αγωνιστών.

Μετά από τον ηρωικό θάνατο του Π. Μελά στη Σιάτιστα, αυξήθηκε η εισβολή εθελοντών στη Μακεδονία από την επαρχία Καλαμπάκας. Όλοι αυτοί οι εθελοντές στέλλονταν από την Αθήνα στην Καλαμπάκα και κατέλυαν μυστικά στο σπίτι του γιατρού Γ. Ράμμου και αυτός πλέον τους προωθούσε με συνδέσμους προς τον Γάβρο. Λεγέτω πως κάποτε φιλοξενήθηκαν στο σπίτι του 30 αγωνιστές.

Οι Τούρκοι πλέον είχαν καταλάβει ότι γίνεται από την περιοχή των Χασίων διείσδυση αντάρτικων σωμάτων στη Μακεδονία και άρχισαν να παίρνουν μέτρα. Είχε καταστεί πλέον αδύνατη η διέλευση από τα Χάσια.

Οι κάτοικοι της Καλαμπάκας διοργανώνουν **συλλαλητήριο** διαμαρτυρίας προς την τότε κυβέρνηση για τις ληστείες των Τούρκων. Αυτό το συλλαλητήριο πραγματοποιήθηκε την *1η Δεκεμβρίου 1907* με προσέλευση χιλιάδων και από την πόλη και τα χωριά. Την οργανωτική επιτροπή αυτού του συλλαλητηρίου αποτελούσαν 6 άτομα. Μεταξύ αυτών ήταν και ο Γεώργιος Ράμμος, ο Ευστάθιος Λιαπίδης (πατέρας του μετέπειτα γιατρού και βουλευτού Δημ. Λιαπίδη), ο Βασίλειος Σταθάκης. Το συλλαλητήριο ενέκρινε ψήφισμα με αίτημα: **να επισπευσθεί η αποστολή Στρατού στην Καλαμπάκα για την προστασία των κατοίκων της από τους Τούρκους.**

Η κυβέρνηση απάντησε με την εγκατάσταση ενός μονίμου Τάγματος Ευζώνων στην Καλαμπάκα. Φυσικά ενισχύθηκε η ασφάλεια των συνόρων. Οι Τούρκοι σταμάτησαν να εισβάλλουν από τα σύνορα, ενώ οι Μακεδόνες αγωνιστές άρχισαν πάλι τις διεισδύσεις στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία.

Άσημος τότε Λοχίας που μετείχε στον Μακεδονικό αγώνα ήταν και ο Γεώργιος Κονδύλης. Έζησε στην Καλαμπάκα και υπάρχουν αναμνήσεις από την εδώ παραμονή του. Αυτή την περίοδο πρέπει να σημειώσουμε την πλούσια και αξιόλογη δράση του γιατρού Ράμμου. Εκτός των ιατρικών του καθηκόντων εξετέλεσε στο ακέραιο το χρέος του στην ιδέα της πατρίδας και του γενικού καλού.

Στη διάρκεια του Μακεδονικού αγώνα εκπαιδεύονταν ως εθνοφρουροί και άλλοι Θεσσαλοί παραμεθορίων περιοχών των κλάσεων 1909-1911. Λίγο πριν από την κήρυξη του πολέμου του 1912 κατά της Τουρκίας επιστρατεύθηκαν και αυτοί και εντάχθηκαν με τους άλλους κληρωτούς. Μάλιστα το Τάγμα Ευζώνων του 5^{ου} Συντάγματος που έδρευε στα Τρίκαλα σημείωσε ηρωική δράση στον απελευθερωτικό αγώνα 1912-13.

Εδώ έχουμε να παραθέσουμε ένα υπόμνημα πικρίας για το γεγονός ότι το επίσημο κράτος έχει παραμελήσει να τιμήσει τους ήρωες και πρωταγωνιστές του αντάρτικου κινήματος του 1896. Τα ονόματα των ηρώων αυτών και Μακεδονομάχων πρόσφατα ανασύρθηκαν από την λήθη και την άγνοια με την έρευνα του ιστορικού Γεώργιου Λυριτζή.

Επίσης οφείλουμε μια διευκρίνιση προς χάριν της ιστορικής αλήθειας. Είναι εντελώς **εσφαλμένη** η εντύπωση ότι αυτοί οι άνδρες, που εισορμούσαν στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία, ήταν λησταντάρτες και τυχοδιώκτες. Ήταν Μακεδόνες εγκατεστημένοι στη Θεσσαλία (μάλιστα είχαν λάβει μέρος στην Επανάσταση του 1878), έγγαμοι με τέκνα, τα οποία εγκατέλειψαν, για να πάνε ν' αγωνισθούν και να θυσιαστούν χάριν της Μακεδονίας.

Η αναδρομή στο παρελθόν θα σταματήσει κάπου εδώ. Ίσως θεωρούμε ιδανική την τήρηση αποστάσεων ασφαλείας από ένα παρόν. Η Καλαμπάκα σαφώς και δεν είναι νεόκοπη ιστορικά ούτε υστερεί αξιολογικά έναντι άλλων περιοχών, περισσότερο ίσως προβεβλημένων. Έχει παρελθόν και ασφαλώς δικαιούται και ένα μέλλον στην εξελικτική της πορεία.

Από τότε έχει κυλήσει σχεδόν ένας αιώνας και σήμερα βρισκόμαστε πάλι στο κατώφλι ενός τέλους όχι μόνο του αιώνα μας, αλλά και ενός απολογισμού, στον οποίο ο χώρος των υποσχέσεων συνεχώς λιγοστεύει.

Η πίστη μας σε πνευματικά ιδανικά αυτογνωσίας και συνειδητοποίησης του προορισμού μας σ' έναν κόσμο που η αξία του ανθρώπου, του πολίτη, του έθνους εκπίπτουν, έχει ακόμα ακατάλυτη δύναμη και η αλήθεια είναι πως σε προκεχωρημένο χρόνο μόνον η πίστη αυτή απομένει και συντροφεύει.

Η ζωή εδώ και αλλού, πάντα ήταν ένας αγώνας στον οποίο ο καθένας μας δίνει την δική του διάσταση με τους δικούς του όρους. Πέρα και πάνω από όλες τις διαφορές, μάς ενώνει και μάς κρατά όλους μυστηριωδώς ένα δίχτυ Καλής ή Κακής Τύχης, που είναι όλο δικό μας.

Ο Σεβασμός προς την Πάτριά Γη είναι κοινός για όσους έχουμε κοινή καταγωγή αλλά και συνείδηση αυτής της καταγωγής, είτε απλά ζούμε εδώ είτε μετοικήσαμε για διάφορους λόγους.

Και όλοι μαζί δίνουμε την συνέχεια αυτής της ζωής και της εξέλιξης αυτής της πόλης, που κατηφορίζει προς την πεδιάδα σίγουρη για τον εαυτό της.—

